

Олександра Савченко — доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Коло наукових інтересів: Наукова діяльність О. Я. Савченко охоплює сферу концептуального та нормотворчого супроводу розвитку загальної середньої освіти в Україні. Автор понад 700 наукових праць. Серед авторських наукових доробків: педагогічна система формування пізнавальної самостійності дітей молодшого шкільного віку та дидактична система, яка визнана науковими колами України. За наукового керівництва О. Я. Савченко підготовлено Концепцію державних стандартів загальної середньої освіти для 11-річної та 12-річної школи, Концепцію 12-річної школи, Концепцію початкової освіти, Державні стандарти для початкової і основної школи; вона є одним із розробників Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти тощо.

e-mail: poth_osvit@ukr.net

УДК 373.3016.51

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-65-71>

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДРУЧНИКА З ЧИТАННЯ

У статті обґрунтовано концептуальні засади створення нового підручника з читання як складника навчального забезпечення мовно-літературної освітньої галузі у 2 класі. Відповідно до вимог результатів освіти Державного стандарту початкової освіти і Типової освітньої програми (*ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2 – 4 класи*) розкрито реалізацію нових підходів до відбору змісту, визначення структури і дизайну підручника. На засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії розроблено методичний апарат реалізації трьох змістових ліній: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Досліджуємо медіа». Пріоритетними є завдання з розвитку читацької навички, дослідження тексту, критичного мислення й емоційного інтелекту.

Ключові слова: підручник, читання, змістові лінії, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, критичне мислення, емоційний розвиток.

Постановка проблеми. Нові результати шкільної освіти, які визначено Законом України «Про освіту» [1], Державним стандартом початкової освіти [2], Типовою освітньою програмою, зумовили нове розуміння якості початкової освіти [3]. Системоутворювальним компонентом якісних змін у шкільній освіті є зміст, матеріальним втіленням якого є підручник [4]. Оновлення змісту за ідеями Нової української школи відбувається на засадах дитиноцентризму, природовідповідності, особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, що має концентрувати зусилля укладачів підручників на результатно-діяльнісній, емоційно-ціннісній складовій змісту навчальної книги. Це означає, що всі складники підручника мають створювати умови для досягнення учнями очікуваних результатів.

Принциповою інновацією у створенні підручників нового покоління з читання є потреба взаємопов'язаної реалізації ключових і предметних компетентностей у процесі опрацювання текстів різних видів, які відповідають пізнавальним потребам і можливостям сучасних дітей.

Виклад основного матеріалу. Розкриємо інноваційний потенціал реалізації у підручнику з читання змістових ліній, які вперше почали впроваджуватися в освітній процес початкової школи [5].

Змістова лінія «**Взаємодіємо усно**» покликана створити умови для діалогу, співпраці, партнерства у взаємовідносинах усіх суб'єктів освітнього процесу. Суттю феномена *взаємо-*

дія є поєднання двох понять: *взаємність і діяльність*. Поняття *взаємодія* є універсальним у різних видах спілкування вчителя з учнями й учнів між собою у певному навчальному середовищі. Гарний результат у навчанні, вихованні, розвитку є досяжним, якщо здобувачі освіти, виконуючи спільну діяльність, розуміють її мету, мотивовані на співпрацю, позитивні міжособистісні контакти у її здійсненні. Щоб реалізувати *вимоги змістової лінії «Взаємодіємо усно», ми включили у методичний апарат підручника завдання на:*

- формування у молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях;
- усне спілкування в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних цілей;
- участь в інсценізаціях, виставах;
- створення у співпраці творчих продуктів.

Виконання завдань передбачає варіативність форм навчальної взаємодії учнів: **колективну, групову, парну.**

Інноваційні завдання у процесі *колективної взаємодії* передбачають: 1) створення учнями *усного журналу «Спасибі літечко!»* про події, зустрічі, пригоди, які відбувалися з ними влітку (у підручнику є підказки щодо участі дітей у цій роботі [5, с.5]; 2) створення *усного журналу до Дня матері «Все починається з мами»* [5, с. 120]; 3) виконання і презентацію колективної роботи за завданнями *«Медіавіконця»* (медіапроект «Класна газета»), *створення вітальних листівок, афіш* [5, с. 67, 82]; 4) підготовку і показ *вистави «Хто зігріє кошеня?»* [5, с. 83 - 84]; *участь у багатьох інсценівках за прочитаним.*

Взаємодія учнів відбувається у процесі формування *уміння слухати і розуміти усне мовлення*. З метою навчання другокласників уважного довільного слухання у підручнику є спеціальна рубрика *«Вчимося слухати і розуміти текст»*, а також передбачено низку завдань до текстів, що містять настанову на зосереджене слухання. Для аудіювання дібрано невеликі тексти різних жанрів з чітким сюжетом (обсяг прозових творів 140-150 слів).

Уважному слуханню учнями текстів сприяють завдання на прогнозування імовірного змісту за його заголовком, а також малюнком. Після уважного слухання твору діти висловлюють думки, чи підтвердились їхні передбачення.

У підручнику і робочому зошиті передбачено низку завдань, які виконуються у *парі та групі*. Наприклад, у парі діти читають одне одному частини тексту, задають запитання за прочитаним, загадують загадки, перевіряють вивчені прислів'я, продовжують діалог, придумують лічилку, продовжують казки. Групова робота передбачена на уроках читання як засіб співпраці дітей для виконання дослідницьких завдань, створення варіантів листівок, афіш, реклами, інсценізацій, міні-книжечки «Дитинство Тараса», обкладинки для прочитаного твору тощо.

У процесі слухання тексту й усної взаємодії за змістом прочитаного учні виконують достатньо завдань, щоб на завершення першого циклу навчання вони змогли:

- уважно слухати співрозмовників; виявляти зацікавленість у спілкуванні (дивитись в обличчя, тримати контакт очей);
- слухати одне одного і говорити по черзі (у діалозі, груповій роботі, інсценівці тощо);
- запитувати, щоб краще зрозуміти прослухане та інших мовців;
- відповідати на запитання і продовжувати діалог;
- висловлювати свої думки, ставлення до змісту прослуханого, прочитаного;
- дотримуватись правил увічливого спілкування.

Найбільш об'ємною і багатофункціональною є змістова лінія «Читасмо». Її реалізація у підручнику мала на меті формування в учнів навичок та умінь:

- повноцінного читання;
- самостійного вибору й опрацювання літературних текстів різних видів, дитячих книжок;
- висловлювання свого ставлення до прочитаного, сприймання художнього тексту як засобу збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду;

- користування раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах;
- роботи з інформацією в різних форматах, застосування її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Розкриємо передумови, які створено у підручнику для реалізації завдань цієї змістової лінії. Передусім *якісно оновлено коло читання другокласників*. У змісті підручника є чимало нових текстів, які мають особистісну, емоційно-ціннісну значущість для сучасних дітей, враховують нову ситуацію розвитку нашого суспільства і водночас доступні їхньому розумінню. Разом з тим ми прагнули забезпечити ознайомлення учнів із деякими класичними творами української дитячої літератури, цінність яких для патріотичного, естетичного, мовленнєвого розвитку випробувана часом.

Формування повноцінної навички читання, яка є міжпредметною, належить до провідних завдань початкової школи. Її значущість підсилена визначенням у законі «Про освіту» *спільних для всіх ключових компетентностей основних умінь, які є наскрізними для всієї системи освіти*. Вони зазначені й у Державному стандарті початкової освіти. Зокрема, читання з розумінням; уміння висловлювати власну думку усно і письмово; критичне й системне мислення; здатність логічно обґрунтовувати свою позицію; творчість, ініціативність; уміння конструктивно керувати своїми емоціями; оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми; здатність співпрацювати з іншими людьми [1, 2].

Як бачимо, цей перелік розпочинається із *уміння читати і розуміти*, що засвідчує його базову роль для успішного оволодіння всіма іншими вміннями і ключовими компетентностями. Оволодіння учнями цим умінням у початковій школі здійснюється у взаємозв'язку *технічного і смислового складників читання*. Технічний – характеризує спосіб читання, правильність, темп, виразність (яка також залежить від розуміння). Читання вважається повноцінним, якщо читачем досягається *розуміння прочитаного*.

У підручнику для розвитку читацької навички частотними (переважають) є завдання: *читасмо правильно, роз'єднай слова і прочитай; дізнаюся значення слів; у текстах щедро проставлено наголоси*.

З метою розвитку правильності та швидкості читання, удосконалення дикції учнів рекомендовано вправи для тренування артикуляційного апарату, розвитку дихання. Зокрема, у робочому зошиті, який доповнює підручник, є постійний блок «*Читацька розминка*». Як правило, він містить три завдання – з урахуванням складності тексту: *чистомовки, перерахування багатоскладових слів із збігом приголосних, вибраних із тексту твору, вправління у читанні скоромовок*, у яких кольором виділені певні склади.

З метою розвитку в учнів виразності читання у підручнику учням пропонуються низка завдань на:

- *визначення настрою твору, звернення до почуттів читача*; («Які почуття, настрої передає поет у вірші»? Прочитайте вірш напівголосно, замріяно», с. 15);
- *відтворення у читанні характерних ознак дій персонажів*; («Читаючи казку, передай голосом нетерплячість, поспішність голуба і гнів дрозда» с. 18);
- *врахування у читанні особливостей жанру твору*; («Прочитайте коласанки наспівно, лагідно» с. 22) «Як найкраще промовляти мирилки, щоб тебе почули і повірили?» (с. 26); «Навчися читати скоромовки: з'ясуй значення незрозумілих слів; спочатку читай повільно, чітко вимовляючи звуки й слова; потім читай швидше, ще швидше, але чітко і правильно» (с. 27) «Які почуття викликає ця пісня? Передай їх, читаючи пісню» (с. 51).

Наприкінці першого семестру вчитель знайомить дітей із пам'яткою «*Вчися читати виразно*» (с. 53). З опорою на пам'ятку має відбуватися поступове навчання учнів виразно читати вірші, звертаючи увагу на ці позначення: вибір темпу, врахування настрою, ролі пауз, розділових знаків. До деяких творів доречним є завдання: читаючи, змінювати інтонацію залежно від логічного наголосу на той чи інший вислів. Наприклад, передаючи ставлення до вчинка Славка (оповідання

Ніни Бічуї «Пиріжок з вишнями»), діти можуть читати речення «*Ти нічого не бачив*» щоразу з різною інтонацією або змінювати логічний наголос.

Дослідження тексту є смисловим базисом для оволодіння учнями читацькою компетентністю. Читацькі уміння, які здобуває молодший школяр, досліджуючи різні види текстів з різною метою, уможливають вдумливе читання, розуміння прочитаного в широкому діапазоні його особистих і соціальних потреб. Складність очікуваних результатів щодо дослідження текстів зумовлює комплексний підхід до їх досягнення. Відповідно до програми цей аспект реалізується у підручнику у процесі аналізу змісту й структури текстів, практичного розрізнення найпростіших жанрових особливостей малих фольклорних форм і літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повісті); учні мають правильно називати і визначати емоційний настрій твору, знаходити образні слова, вислови, *важливі для характеристики персонажів*.

У підручнику є чимало творів, що мають виразний потенціал щодо **розвитку критичного мислення й емоційного інтелекту другокласників**. Наприклад, оповідання – Василя Сухомлинського «Як Наталка в Лисиці хитринку купила», «Глуха дівчинка», «Покинуте кошеня»; Ніни Бічуї «Пиріжок з вишнями», Оксани Кротюк «Шкідлива звичка», Оксани Радушинської «Кишенькові гроші»; казки – Юрія Ярмиша «Зайчик і Вовчик», Галини Малік «Чому Равлик ховається?», Марії Манеру «Збори іграшок», Василя Сухомлинського «Хлопчик і Дзвіночок Конвалії», «Нехай будуть і Соловей, і Жук», притча Марії Чумарної «Товар і покупець».

Розвитку емоційного інтелекту сприяють завдання, які навчають другокласників:

- відчувати свої настрої, почуття і висловлюватись про це;
- розпізнавати настрої, емоції дійових осіб;
- знаходити у текстах слова, вислови, що позначають емоції, почуття;
- розуміти, що є важливим у стосунках між людьми;
- висловлювати емоційно-оцінні судження стосовно спілкування і вчинків дійових осіб;
- прогнозувати можливі рішення морально-етичних проблем;
- розуміти важливість саморегуляції, самоконтролю стосовно свого мовлення і вчинків.

Проблема розвитку емоційного інтелекту школярів набула в останні роки особливої актуальності. Увага до цих якостей людини є світовою тенденцією. Так, у книзі американського дослідника Деніела Гоулмана «Емоційний інтелект» знаходимо відомості про те, що термін *емоційний інтелект* уперше використали у 1990 роках психологи Джон Маєр та Пітер Саловей. Тепер для його позначення у світі поширена англійська аббревіатура EQ або EI [6, с. 78].

Маємо всі підстави стверджувати, що у вітчизняній педагогіці у творчості В. О. Сухомлинського ще у 70-тих роках ХХ ст. теоретично й практично було доведено, що «думка учнів початкових класів невіддільна від почуттів і переживань. *Емоційна насиченість процесу навчання*, особливо сприйняття довколишнього світу – це вимога, яку висувають закони розвитку дитячого мислення» [7, с. 99–100]. Добрі почуття, *емоційна культура* – це серця людяності... У дитинстві людина мусить пройти *емоційну школу* – школу виховання добрих почуттів [7, с. 123]. Ми враховували також особливості розвитку емоційного інтелекту сучасних дітей, які висвітлено у книзі Мирослави Шпак «Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів» [8]. Тому до підручника ми відібрали такі твори, де опрацювання змісту передбачає тісний взаємозв'язок *емоцій і думки дітей*, що сприяє розвитку їхнього *емоційного інтелекту*.

Щоб полегшити дітям розпізнавання почуттів, настроїв дійових осіб та їх вербалізацію, у підручнику вміщено *Словничок настроїв і почуттів*. Їх перелік складено із урахуванням потреб аналізу змісту творів, що читатимуть другокласники. Візуалізацію почуттів відображено у шести смайликах, які діти добре розрізняють [12, с. 139].

Змістова лінія «**Досліджуємо медіа**» вперше визначена у змісті мовно-літературної галузі. Загальна мета **медіаосвіти** – підготовка молодших школярів до розвивальної і безпечної взаємодії з інформаційним простором, який щільно оточує дітей змалку. На конкретних прикладах вони мають зрозуміти, що *медіа* – це не природа, а засоби, які штучно створені людьми для повідомлення іншим певної інформації – знань, відомостей, фактів. *Інформацію* люди сприймають усіма органами чуття

– зором, слухом, нюхом, дотиком. З допомогою вчителя, інших дорослих, діти поступово мають набути досвід розуміння, що інформація може бути корисною і шкідливою. [9].

Реалізація цієї змістової лінії передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти. На завершення другого класу учень / учениця:

- *сприймає* прості медіапродукти;
- *обговорює* зміст і форму простих медіапродуктів, розповідає, про що в них ідеться;
- *визначає*, кому і для чого призначений медіапродукт;
- *пояснює* зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;
- *висловлює свої думки і почуття* з приводу прослуханих/ переглянутих медіапродуктів (дитячих журналів, афіш, коміксів, реклами);
- *створює прості медіапродукти* (листівка, sms – повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших.

Отже, у Типовій освітній програмі щодо медіаграмотності визначено: три базові уміння: оволодіння учнями уміннями знаходити і правильно користуватися різними видами інформації, створювати елементарні медіапродукти. *Медіавміння* ми розглядаємо як складник читацької компетентності учнів. Тому в його структурі передбачено *знаннєвий компонент* – ознайомлення учнів із сутністю понять *інформація і медіа як способами збереження і передачі інформації; діяльнісний* – уміння знаходити, аналізувати, інтерпретувати інформацію з різних джерел (з допомогою вчителя); *уміння її оцінювати*, виявляючи своє ставлення, висловлюючи різні види оцінювальних суджень; уміння *створювати* елементарні медійні продукти (індивідуально, у парі, в групі).

Компетентнісний підхід є діяльнісно-результативним за своєю суттю, тому його інструментами є особистісно-розвивальна взаємодія молодших школярів одне з одним та із сучасним інформаційним простором. Тому основою формування ключових і предметних компетентностей є: *досвід здобувачів освіти, їхні потреби*, що мотивують дітей до активного навчання; *знання та вміння*, які формуються у школі, родині, різних соціальних ситуаціях і зумовлюють *різні оцінювальні ставлення*.

Ми враховуємо, що успішний досвід здобувачів освіти накопичують за умови, що робота з медіапродукцією вмотивована їхніми особистісно-значущими потребами щось пізнавати та діяти в різних навчальних і соціальних ситуаціях. Тому в реалізації цієї змістової лінії ми поєднали прямий і опосередкований способи формування у дітей зазначених у програмі вмінь.

Прямий спосіб – включення у підручник окремих блоків – «*Медіавіконця*», де реалізовано різні аспекти ознайомлення учнів із засобами медіа (книжка, бібліотека, малюнок, листівка, афіша вистави, реклама, журнал, дитячі енциклопедії); *опосередкований* – медійні завдання у процесі дослідження текстів, «прочитання» ілюстрацій.

Особливим *медіавіконцем* є медіапроект «**Класна газета**», виконуючи який другокласники набувають досвід колективної співпраці у створенні інтегрованого медіапродукту, що відображає життя їхнього класу.

Медіапроект: «Класна газета».

Підказки:

У газеті кожен зможе сказати своє слово про свій зірковий клас!

- Обговорення в групах пропозицій щодо створення газети.
- Вибір найкращих ідей. Скільки часу потрібно, щоб їх здійснити?
- Розподіл обов'язків: Що зроблю **Я**? Що зробимо **Ми**?

Хто буде читати «Класну газету»? Скільки буде номерів?

- Як провести **інтерв'ю**? Про що доцільно запитати? У кого?

Дизайн підручника, з нашого погляду, є інноваційним, узгодженим із загальною концепцією книги – забезпечити умови для вдумливого, особистісно значущого, емоційного читання. Цьому слугує:

- зміст і дизайн форзаців, які є дорожною картою підручника та своєрідною моделлю навчальної взаємодії;
- кольорові орієнтири в змісті текстів, темах, розділах, що виконують смислорозрізнавальну та розвивальну функції;
- різноманітність і сучасність ілюстративного матеріалу: репродукції картин, малюнки, фотографії, схеми, мурали, смайлики та ін.;
- використання додаткових ілюстрацій з інших джерел;
- участь дітей у створенні ілюстративного матеріалу.

У методичному апараті підручника є завдання на використання *міжпредметних зв'язків із змістом предметів «Українська мова», «Я досліджую світ», «Мистецтво»*. Міжпредметні зв'язки реалізовано через три види міжпредметних завдань: *знаннєві*, які збагачують уявлення і поняття, що вивчаються на різних уроках; *діяльнісні*, які розвивають загальнонавчальні вміння й універсальні здатності: критично мислити, переносити уміння й універсальні здатності учнів у нову ситуацію; *ціннісні*, що сприяють формуванню емоційного інтелекту та світогляду другокласників.

Використані джерела

- [1] Закон України «Про освіту». URL: <http://sakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/>.
- [2] Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
- [3] Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1-2 класи. Закон України «Про освіту». Державний стандарт початкової освіти. Київ : ТД «Освіта-Центр плюс», 2018. 240 с.
- [4] Кодлюк Я. Інновації у змісті підручників для початкової школи. *Початкова школа*. 2017. № 12. С. 42 – 46.
- [5] Савченко О. Я. Українська мова та читання. Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 144 с.
- [6] Гюлман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С. Л. Гумецької. Харків : Віват, 2019. – 512 с.
- [7] Сухомлинський Василь. Серце відаю дітям / Передмова і укладання Ольги Сухомлинської. Харків : АКТА, 2012 . 537 с.
- [8] Шпак М. М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 372 с.
- [9] Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Гольшаповва В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешченко Т., Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.

References

- [1] Zakon Ukrainy «Pro osvitu». URL: <http://sakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/>.
- [2] Derzhavnyi standart pochatkovoi osvity. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
- [3] Typovi osvityni prohramy dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. 1-2 klasy. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». Derzhavnyi standart pochatkovoi osvity. Kyiv : TD «Osvita-Tsentr plius», 2018. 240 s.
- [4] Kodliuk Ya. Innovatsii u zmist pidruchnykiv dlia pochatkovoi shkoly. *Pochatkova shkola*. 2017. № 12. S. 42 – 46.
- [5] Savchenko O. Ya. Ukrainska mova ta chytannia. Pidruchnyk dlia 2 klasu ZZSO (u 2-kh chastynakh): Chastyina 2. Kyiv : UOVTs «Orion», 2019. 144 s.
- [6] Houlman D. Emotsiinyi intelekt / per. z anhl. S. L. Humetskoï. Kharkiv : Vivat, 2019. – 512 s.
- [7] Sukhomlynskyi Vasyl. Sertse viddaiu ditiam / Peredmovia i ukkladannia Olhy Sukhomlynskoï. Kharkiv : AKTA, 2012 . 537 s.
- [8] Shpak M. M. Psykholohiia rozvytku emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka, 2016. 372 s.
- [9] Mediahramotnist ta krytychne myslennia v pochatkovii shkoli: posibnyk dlia vchytelia / Bakka T., Holshchapovva V., Dehtiarova H., Yevtushenko R., Ivanova I., Kramarovska S., Meleshchenko T., Shkrebet O. / Za redaktsiieiu Volosheniuk O., Dehtiarovoi H., Ivanova V. Kyiv : TsVP, AUP, 2017. 197 s.

Александра Савченко, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу початкового освіти, Інститут педагогіки НАПН України, Київ, Україна

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ УЧЕБНИКА ДЛЯ ЧТЕНИЯ

В статье обоснованы концептуальные основы создания нового учебника по чтению как компонента учебного обеспечения образовательной сферы «Язык и литература» во 2 классе. В соответствии с Государственным стандартом и требованиями Типовой образовательной программы для 1 – 2 классов раскрыто использование новых подходов к отбору содержания, определению структуры и дизайна учебника. На основе субъект-субъектного взаимодействия разработан методический аппарат для достижения учащимися запланированных результатов изучения содержательных линий: «Взаимодействуем устно», «Читаем», «Исследуем медиа».

Приоритетными являются задания по развитию навыка чтения, исследованию текста, критического мышления и эмоционального интеллекта.

Ключевые слова: учебник, чтение, содержательные линии, субъект-субъектное взаимодействие, критическое мышление, эмоциональное развитие.

Oleksandra Savchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, full member of the NAES of Ukraine, chief researcher of the Primary Education Department of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine

INNOVATIVE POSSIBILITY OF A TEXTBOOK FOR READING

The author substantiates the conceptual foundations and method concepts of writing a new reading textbook as a component of the educational provision of the language and literary education area. The requirements of the new normative base, theoretical provisions of modern didactics and methods regarding the process and results of the educational recipients that reflect a new understanding of education quality in the current socio-economic and educational conditions of the Ukrainian school development are taken into account.

The resultative approach has fundamentally changed the technology of constructing the content of school education, determined the basic role of competence and environmental approaches, the modern implementation of the principles of child-centricity, the subject-subject of learning, the saving attitude to human and natural resources. Accordingly, the methodological concepts and methods of implementation in the textbook of three content lines: “Interact Verbally”, “Read”, “Explore the Media” are highlighted.

Requirements of the content line “Interact Verbally” realized due to the variability of situations of educational interaction: collective, group, paired, use of innovative tasks (preparation by pupils of oral journals, participation in stage productions, performances, development of a creative product, etc.). Tasks for the formation of auditory skills and pupils’ understanding of the text are suggested.

The means of implementing the content line “Read” are disclosed. Frequency is the task of developing a complete reading skill covering the development of its correctness, consciousness and expressiveness.

The author used the task of developing pupils’ critical thinking and emotional intelligence: self-asking questions to the text, expressing evaluative judgments, searching in the texts of arguments that confirm or deny their own judgments about the actions of the characters, connection with pupils’ life experience, etc. The role of techniques for predicting the content of a work by the title, drawings, converting verbal information into diagrams, models as a means of text analysis is revealed.

The content line “Explore the media” is implemented in the textbook by two means: through the innovative form of presentation of information “MediaWindow” and a number of media tasks to the texts. This approach helps pupils to learn the concepts of media, information, and experience in the creation of elementary media products: flyers, advertising, posters and more.

Keywords: textbook, reading, content lines, subject-subject interaction, critical thinking, emotional intelligence.